
RETROSPEKTYWNE SPOJRZENIE NA ROZWÓJ KSZTAŁCENIA PRACOWNIKÓW MEDYCZNYCH LABORATORIÓW DIAGNOSTYCZNYCH. UDZIAŁ ŚRODOWISK AKADEMICKICH W TWORZENIU ZAWODU I SAMORZĄDU DIAGNOSTÓW LABORATORYJNYCH W LATACH 1989-2001

**Retrospective look on the development of employees education
in medical diagnostic laboratories. Participation of academical
environments in creation of the profession of laboratory diagnostician
and laboratory diagnosticians' self-government in 1989-2001**

Patrycja Trzeciak, Henryk Owczarek

STRESZCZENIE

W 1989 r. Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Izb Diagnostów Laboratoryjnych podjął pracę legislacyjną nad projektami ustaw o zawodzie i samorządzie diagnostów laboratoryjnych. Uchwalenie przez Sejm RP w dniu 27 lipca 2001 r. ustawy o diagnostyce laboratoryjnej usankcjonował starania OKOIDL i wszystkich podmiotów wspierających tę inicjatywę. Artykuł prezentuje wpływ aktywności studentów analityki medycznej i kadry dydaktycznej reprezentującej wyższe uczelnie medyczne w Polsce na proces formowania poparcia społecznego dla idei wyodrębnienia zawodu i samorządu diagnostów laboratoryjnych na drodze ustawowej.

ABSTRACT

In 1989 All-Polish Establishment Committee of Laboratory Diagnosticians' Chambers took legislative actions over the projects of bills on the laboratory diagnostician's profession and laboratory diagnosticians' self-government. By enacting the bill on laboratory diagnostics on 27th July 2001 the Sejm of the Republic of Poland sanctioned efforts of All-Polish Establishment Committee of Laboratory Diagnosticians' Chambers and other parties supporting the initiative. The article presents the influence of students and academic staff activity representing higher medical universities in Poland on the process of forming public support for the idea of separation of the laboratory diagnostician's profession and laboratory diagnosticians' self-government on legal path.

Słowa kluczowe: Kształcenie przeddyplomowe na kierunku analityka medyczna, Oddział Analityki Medycznej, Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Izb Diagnostów Laboratoryjnych, Rada Wydziału Farmaceutycznego, samorząd diagnostów laboratoryjnych, zawód diagnosty laboratoryjnego

Keywords: Pre-graduate education on medical analytics specialization, Medical Analytics Division, All-Polish Establishment Committee of Laboratory Diagnosticians' Chambers, Pharmaceutical Faculty Council, self-government of laboratory diagnosticians, profession of laboratory diagnostician

WPRWADZENIE

Niniejszy artykuł omawia zaangażowanie jednego z wielu środowisk działających w obszarze służby zdrowia w procesie formowania się zawodu diagnosty laboratoryjnego i powstania samorządu zawodowego. W pracy zostanie poddany analizie wpływ, jaki środowiska akademickie (pracownicy i studenci) wywarły na formowanie się poparcia dla prawnego uregulowania statusu pracowników medycznych laboratoriów diagnostycznych oraz powołania zrzeszającego ich samorządu zawodowego. Zaprezentowane wyżej ujęcie pozwoli na ukazanie wpływu aktywności tej grupy społecznej na skuteczność procesów legislacyjnych. Jest to szczególnie istotne w odniesieniu do publikacji dotyczącej tego zagadnienia w odniesieniu do najliczniej reprezentowanego towarzystwa naukowego działającego w obszarze diagnostyki laboratoryjnej [1]. Dotychczas zostały obronione prace magisterskie, w których opisano między innymi wyodrębnienie się diagnostyki laboratoryjnej, jako samodzielnej dziedziny nauk medycznych [2, 3]. O rozwoju kształcenia przeddyplomowego na kierunku analityki medycznej autorzy wstępnie pisali już w artykule pt. „Od stowarzyszeń w medycynie laboratoryjnej ku powstaniu samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych” [4]. Niniejsza praca wypełnia więc przestrzeń, w której nie podjęto się przeanalizowania zagadnienia wpływu aktywności studentów analityki medycznej i kadry dydaktycznej reprezentującej wyższe uczelnie medyczne w Polsce na proces formowania poparcia społecznego dla idei powołania samorządu diagnostów laboratoryjnych. Artykuł ten wniesie zatem do dotychczasowej wiedzy kolejne opracowanie, które pozwoli zrozumieć, jak szeroka aktywność była konieczna dla uregulowania statusu prawnego pracowników laboratoriów diagnostycznych i włączenia osób zrzeszonych w samorządzie zawodowym tej grupy pracowników w grono zawodów zaufania publicznego.

Podstawę źródłową dla przedstawionej analizy stanowią wszystkie numery „Gazety Analityka Studentów Oddziału Analityki Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu” (cztery numery, wydawane nieregularnie w latach 1995–1998), wybrane artykuły z „Biuletynu Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego”, dokumenty poparcia w postaci pism i uchwał Rad Wydziałów, w tym Konferencji Prodekanów Oddziałów Analityki Medycznej, oraz pism studentów oddziałów analityki medycznej. Wykorzystane zostały również materiały pokonferencyjne z Krajowego Sympozjum studentów Oddziału Analityki Medycznej, które odbyło się w dniu 26 lutego 1996 r. we Wrocławiu oraz dokumenty archiwalne OKO-IDL.

KSZTAŁCENIE PRACOWNIKÓW MEDYCZNYCH LABORATORIÓW DIAGNOSTYCZNYCH PRZED POWSTANIEM ODDZIAŁÓW ANALITYKI MEDYCZNEJ

Od XIX w. obserwuje się systematyczny rozwój diagnostyki laboratoryjnej i wzrost jej znaczenia dla praktyki lekarskiej. Szczególnie wyraźny postęp w tej dziedzinie przypada na drugą połowę XX w. Rozwój medycyny, poszerzający się zakres wiedzy i umiejętności niezbędnych w praktyce lekarskiej z jednej strony, a nieustanny rozwój metodyczny i technologiczny praktyk laboratoryjnych z drugiej, doprowadziły do wyodrębnienia się we wczesnych latach 50-tych diagnostyki laboratoryjnej, jako samodzielnej specjalności lekarskiej. W końcu lat 60-tych nauczanie tej specjalności, często pod nazwą biochemii klinicznej lub analityki klinicznej, zostało włączone do obowiązkowego programu kształcenia na wydziałach lekarskich [5]. Wiele różnych czynników, między innymi względy finansowe, niechęć odchodzenia od praktykowania zawodu lekarza spowodowało, że coraz mniej lekarzy podejmowało pracę w laboratorium analityczno-diagnostycznym lub odchodziło z diagnostyki

do innych dziedzin medycyny. W związku z jednoczesnym, dynamicznym rozwojem sieci laboratoriów doprowadziło to do zatrudniania w nich nie lekarzy – chemików, farmaceutów, czy biologów. Brak przygotowania tych osób do wykonywania zawodu w laboratoriach medycznych zaważył na negatywnym ukierunkowaniu rozwoju współpracy między kadrą laboratoryjną wykształconą w zawodach technologicznych a innymi zawodami w obrębie służby zdrowia, szczególnie lekarzami.

Próba poprawy sytuacji personalnej w laboratoriach było od 1957 r. umożliwienie realizowania przez studentów wydziałów farmaceutycznych kształcenia na kierunku analitycznym. W ciągu czterech lat student zapoznawał się ze wszystkimi dyscyplinami nauk farmaceutycznych. Piąty rok studiów przeznaczony był dla dyscyplin specjalistycznych, odpowiednio dla wybranego przez studenta kierunku i na wykonanie pracy magisterskiej zgodnej z dokonanym wyborem. Program nauczania na kierunku analitycznym dostosowano do potrzeb praktyki laboratoryjnej wprowadzając przedmioty z zakresu analizy chemicznej, mikrochemii, nauki o środkach spożywczych, chemii toksykologicznej i sądowej oraz chemii klinicznej. Program ten obowiązywał do 1969 r., czyli do momentu wejścia w życie nowych zmian organizacyjnych. Powołano wówczas na wydziałach farmaceutycznych piąty kierunek specjalizacji z analityki klinicznej, który studenci wybierali już na czwartym roku. Program studiów został znacznie poszerzony w porównaniu z poprzednim, wprowadzono lub rozszerzono nauczanie o przedmioty podstawowe dla kierunków medycznych (anatomia patologiczna, mikrobiologia, diagnostyka lekarska) zwiększyła się również liczba godzin wykładowych przedmiotów zawodowych [6].

POWSTANIE ODDZIAŁÓW ANALITYKI MEDYCZNEJ

Kolejnym etapem kształcenia kadry wykwalifikowanych pracowników laboratoriów

diagnostycznych było utworzenie Oddziałów Analityki Medycznej na Wydziałach Farmaceutycznych. Wyodrębnienie kierunku Analityka Medyczna zostało wymuszone przez kształtujący się rynek zatrudnienia w ochronie zdrowia, który stawiał coraz większe wymagania osobom pracującym w laboratoriach, a nie byli ich w stanie realizować na poziomie wystarczającym lekarze, pielęgniarki czy farmaceutyci. Znaczny postęp w rozwoju nauk medycznych stworzył potrzebę szkolenia studentów na odpowiednio wysokim poziomie nie tylko do pracy w laboratoriach medycznych, ale również do ich organizacji i kierowania. Potrzeba taka została dostrzeżona przez wielu przedstawicieli Akademii Medycznych z grona profesorskiego umiejących oceniać perspektywnie stan służby zdrowia i od nich wypłynęła propozycja otwarcia pięcioletniego kierunku studiów. Oddziały Analityki Medycznej pojawiły się z potrzeby pracy klinicznej realizowanej przez wykwalifikowaną kadrę, wykształconą w tym celu, która nie będzie ani lekarzami, ani farmaceutami. Zaczęły one powstawać w latach 70. XX wieku – najpierw w Białymstoku, Krakowie, Łodzi, Sosnowcu, Poznaniu i Wrocławiu, a następnie na pozostałych uczelniach medycznych. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej decyzją z dnia 30 listopada 1977 r. powołał Radę Programową Analityki Medycznej, działająca jako organ opiniodawczy koordynujący program nauczania na Oddziałach Analityki Medycznej. Absolwenci tego kierunku zdobywali zawód medyczny wyuczony, a nie nabyty przy stole laboratoryjnym, jak w dotychczasowej praktyce. Nauki analityczno-laboratoryjne i ich rozwój w drugiej połowie XX w. stworzyły wieloraką możliwość wykorzystania tych czynników dla pogłębienia badania, diagnozy i terapii w ochronie zdrowia człowieka. Specyfika kształcenia na tym kierunku, rozszerzenie wiedzy studentów o przedmioty z zakresu medycznych nauk podstawowych oraz związanych ściśle z diagnostyką laboratoryjną dawały gwarancję rzetelnego przygotowania do wykonywania czynności zawodowych

diagnostyki laboratoryjnej w medycznych laboratoriach diagnostycznych oraz progową wiedzę do uzyskania specjalizacji. Było to podstawą do powszechnego zrozumienia miejsca i roli diagnostów laboratoryjnych w procesie diagnozy i terapii wśród pracowników z wyższym wykształceniem medycznym, co zostało później zapisane w art. 27 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej. Dowolność propozycji programowych realizowanych na kierunku Analityka Medyczna spowodował podjęcie prac przez Konferencję Prodziekanów Oddziałów Analityki Medycznej nad ujednoczeniem programu kształcenia na tym kierunku i określeniem minimum programowego. W 2000 r. Rada Główna Szkolnictwa Wyższego zatwierdziła program nauczania obowiązujący na kierunku Analityka Medyczna [7]. Jednak do dnia wejścia w życie ustawy o diagnostyce laboratoryjnej nie było prawnie zdefiniowanego za-

wodu diagnosty laboratoryjnego. Brak regulacji powodował, że pracodawcy dopuszczali do wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej osoby o bardzo zróżnicowanym wykształceniu. Wejście w życie ustawy uregulowało proces uzyskiwania kwalifikacji niezbędnych do pracy w charakterze diagnosty laboratoryjnego. Ustawodawca uznał tym samym wiodącą rolę kształcenia na kierunku analityka medyczna dla wykonywania czynności zawodowych przez pracowników laboratoriów medycznych. Wprawdzie ustawodawca pozostawił możliwość dojścia do zawodu diagnosty na drodze kształcenia innej niż analityka medyczna, ale wyraźnie zdefiniował, jakie kierunki po odbyciu kształcenia podyplomowego z analityki medycznej mogą ubiegać się o uznanie posiadanych kwalifikacji i uzyskanie Prawa Wykonywania Zawodu Diagnosty Laboratoryjnego [8].

Miasto	Uczelnia	Wydział	Rok powołania Oddziału Analityki Medycznej
Białystok	Uniwersytet Medyczny	Farmaceutyczny	1977
Kraków	Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego	Farmaceutyczny	1977
Łódź	Uniwersytet Medyczny	Farmaceutyczny	1977
Sosnowiec	Śląski Uniwersytet Medyczny	Farmaceutyczny	1979
Poznań	Uniwersytet Medyczny	Farmaceutyczny	1979
Wrocław	Uniwersytet Medyczny	Farmaceutyczny	1979
Bydgoszcz	Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika	Farmaceutyczny	1988

Lublin	Uniwersytet Medyczny	Farmaceutyczny	1995
Gdańsk	Gdański Uniwersytet Medyczny	Farmaceutyczny	2001
Warszawa	Warszawski Uniwersytet Medyczny	Farmaceutyczny	2002
Szczecin	Pomorski Uniwersytet Medyczny	Lekarsko- -Biotechnologiczny i Medycyny Laboratoryjnej	2007

Źródło: Historyczne kalendarium na stronach internetowych poszczególnych uczelni medycznych.

EDUKACJA NA KIERUNKU ANALITYKA MEDYCZNA PO WEJŚCIU W ŻYCIE USTAWY O DIAGNOSTYCE LABORATORYJNEJ

Obecnie w Polsce wykwalifikowany personel do pracy w medycznych laboratoriach diagnostycznych przygotowuje się podczas odrębnego kształcenia przeddyplomowego na kierunku Analityka Medyczna na 11 wyższych uczelniach medycznych. Absolwenci tego kierunku uzyskują tytuł zawodowy magistra analityki medycznej. Na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej kierunek ten został uznany za podstawowy, przygotowujący do wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego. Do czasu wejścia w życie ustawy o diagnostyce laboratoryjnej pracowników z wyższym wykształceniem pracujących w laboratorium obowiązywała ustawa o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia, w której posłużono się pojęciem „laborant medyczny” [9]. Rozporządzenie z 30 lipca 1952 r. w sprawie rozciągnięcia przepisów o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia na niektóre kategorie tych pracowników w tym pracowników z wyższym wykształceniem włączyło do tego grona magistrów analityki me-

dycznej, którym według ww. ustawy nadal przysługiwał tytuł „laborant medyczny”. Absolwenci kierunków medycznych, w tym analityki medycznej, do 1990 r. na podstawie § 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 7 marca 1979 r. w sprawie rejestracji niektórych pracowników medycznych (Dz. U. nr 6 poz. 29 ze zm.) uzyskiwali „zaświadczenie o prawie wykonywania zawodu”, wydawane przez Wydziały Zdrowia i Opieki Społecznej Urzędów Wojewódzkich. Powstanie samorządu zawodowego spowodowało, że kompetencje (zadania publiczne) dotyczące wydawania prawa wykonywania zawodu, sprawowania nadzoru nad należyтым wykonywaniem zawodu, reprezentowania interesów tej grupy pracowników, działania na rzecz stałego podnoszenia kwalifikacji, udziału w ustalaniu standardów i zasad oceny pracy w diagnostyce laboratoryjnej i prowadzenia badań w zakresie ochrony zdrowia zostały przekazane Krajowej Izbie Diagnostów Laboratoryjnych [10]. Na oddziałach Analityki Medycznej przez kilka lat miała miejsce seria reform systemu studiów. Najpierw obowiązywały 5-letnie studia jednostopniowe, następnie wprowadzono dwustopniowy system studiów: 3-letnie studia licencjackie pierwszego stopnia i 2-letnie

uzupełniające studia magisterskie drugiego stopnia. Od roku akademickiego 2007/2008 decyzją Ministra Zdrowia ponownie wprowadzono jednolity system kształcenia na oddziałach Analityki Medycznej, czyli 5-letnie studia magisterskie [11]. W rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 2007 r. zostały określone standardy nauczania na kierunku analityka medyczna [12].

FORMOWANIE POPARCIA ŚRODOWISKA AKADEMICKIEGO

W latach 90. w Polsce zaistniał w ramach demokratyzacji życia publicznego rozwój samorządności obywatelskiej. Miało to również wpływ na zawody medyczne. Samorzady zawodów medycznych po 1989 r. wznawiały swoją działalność, doskonałym przykładem jest samorząd lekarski, którego początki funkcjonowania sięgają okresu zaborów [13, 14], były również takie, które nie posiadały tradycji historycznych, np. samorząd Pielęgniarek i Położnych powołany na mocy ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. [15]. W tym czasie podjęto także starania o ustawowe regulacje dla pracowników medycznych laboratoriów diagnostycznych i powołanie ich samorządu zawodowego. Działające izby lekarskie, pielęgniarskie i aptekarskie reprezentowały i chroniły interesy własnego środowiska. Ponieważ w procesie diagnozy i terapii uczestniczy obok lekarza w sposób istotny również diagnosta laboratoryjny, który często pozostaje w bezpośrednim kontakcie z pacjentem, koniecznym stało się powierzenie wielu spraw organizacyjnych w służbie zdrowia tej grupie zawodowej. Przede wszystkim, by zawód był reglamentowany, ograniczenia w dostępności do jego wykonywania musiały mieć formę ustawową. Należy podkreślić, że osoby wykonujące czynności diagnostyki w laboratorium autoryzowały wyniki badań, które przesądzały o skuteczności leczenia pacjentów. Dotychczasowe doświadczenia uczyły, że to właśnie samorząd zawodowy

najlepiej czuwa nad poziomem zawodowym i etycznym określonej grupy pracowników. W 1990 r. został więc utworzony Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Izb Diagnostów Laboratoryjnych (dalej OKOIDL), który zainicjował działania na rzecz powstania samorządu i zawodu diagnosty laboratoryjnego. Ten ówczesny klimat i trend środowiska pracowników medycznych laboratoriów diagnostycznych z wyższym wykształceniem obrazuje ilość deklaracji poparcia dla inicjatywy OKOIDL, których kopie przesyłane były w 1992 i 1993 r. do Ministra Zdrowia i Sejmowej Komisji Zdrowia. Na koniec 1993 r. było ich już ponad 3 tysiące. Oryginały deklaracji i listy zbiorcze były przesyłane do OKOIDL [16].

OKOIDL podjął pracę legislacyjną nad projektami ustaw o zawodzie i samorządzie diagnostów laboratoryjnych, jak również szeroką dyskusję nad tym, że zawód diagnosty laboratoryjnego jest zawodem zaufania publicznego. Regionalny ośrodek wrocławski koordynował działania legislacyjne i informacyjne na rzecz OKOIDL, korzystając ze współpracy z dr. M. Zagrosikiem i prof. A. Śmieją z Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego. W imieniu OKOIDL działania legislacyjne prowadził dr H. Owczarek. W ten długotrwały proces legislacyjny, trwający od 1989 do 2001 r., włączyły się także władze uczelni medycznych oraz studenci oddziałów Analityki Medycznej.

W kwietniu 1995 r., w nawiązaniu do dyskusji, jakie toczyły się podczas zebrań Rady Wydziału Akademii Medycznej we Wrocławiu dotyczących niejasnej sytuacji prawnej absolwentów Oddziału Analityki Medycznej została przedstawiona „Analiza prawnoformalna” dotycząca zasad wykonywania zawodu przez przyszłych pracowników medycznych laboratoriów diagnostycznych i zrzeszania się tych osób w samorządzie zawodowym. W tym obszernym dokumencie została przeanalizowana sytuacja dotycząca profilu wykształcenia absolwentów Oddziałów Analityki Medycznej ze wskazaniem, że osoby te tworzą reprezentację zawodu medycznego, którego nie można za-

kwalifikować do żadnego z już istniejących. Kolejnym wnioskiem płynącym z tej analizy było stwierdzenie, że wykonywanie czynności diagnostyki laboratoryjnej wpływa na powodzenie procesu diagnostyczno-terapeutycznego, a tym samym na zdrowie i życie pacjentów, dlatego wymaga odrębnej regulacji ustawowej i kontroli ze strony instytucji samorządowej. Ponadto z analizy kształcenia na kierunku Analityka Medyczna wynikało, że absolwenci uzyskujący tytuł zawodowy magistra tego kierunku są najlepiej przygotowani do wykonywania zawodu diagnosty i posiadają najwyższe kwalifikacje fachowe do wykonania i interpretacji wyników badań laboratoryjnych oraz kontroli jakości procesu diagnostycznego w laboratorium medycznym. Ponadto na podstawie analizy istniejących aktów prawnych postulowano wprowadzenie zmian, między innymi do rozporządzenia w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych stanowiskach pracy w publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz ustawy o zakładach opieki zdrowotnej w celu określenia zasad uzyskiwania specjalizacji z diagnostyki laboratoryjnej przez absolwentów Oddziałów Analityki Medycznej i innych kierunków, którzy nie są objęci regulacjami wydanymi na podstawie ustaw o zawodach medycznych, które już funkcjonowały w systemie prawnym służby zdrowia. Postulat kierowany do władz uczelni medycznych obejmował aktywne włączenie się w proces procedowania ustawy o zawodzie i samorządzie diagnostów laboratoryjnych poprzez wyrażenie swojego poparcia dla tej inicjatywy i wsparcie w tym zakresie działań OKOIDL [17].

OKOIDL podjął się również pełnej analizy kształcenia na kierunku analityka medyczna w odniesieniu do kształcenia na wydziale lekarskim, którą przesłał 21 lutego 1997 r. do Po-

słów RP. Tradycyjna medycyna i służba lekarska nie eksponowała dotąd miejsca i roli diagnostyki laboratoryjnej. Porównanie programów studiów na kierunku lekarskim i analityki medycznej (na przykładzie programów nauczania na Akademii Medycznej we Wrocławiu), jednoznacznie potwierdziła tezę, że pełniejsze przygotowanie do badań i pracy w diagnostyce laboratoryjnej zdobywają w trakcie studiów absolwenci kierunku analityki medycznej. Pomimo tak ważnego miejsca w procesie diagnozy i terapii, jakie zajmowała diagnostyka laboratoryjna, nie odpowiadała temu ranga, jaką w strukturze Służby Zdrowia zajmowała ta grupa pracowników. Nie posiadali oni kwalifikacji wyraźnie zastrzeżonych przez prawo, ani też nie mieli prawa do określenia tak, co do kompetencji jak i wymaganych kwalifikacji niezbędnych do wykonywania tego zawodu. Problem ten nie istniał do roku 1989, gdy prawie wszystkie grupy zawodowe (osoby z wyższym wykształceniem) uczestniczące w procesie terapii i diagnozy uzyskiwały prawa na mocy tych samych przepisów. Sytuacja zmieniła się zasadniczo po wejściu w życie ustaw o poszczególnych zawodach: lekarza, aptekarza oraz pielęgniarek i położnych [18].

Tabela 2. Porównanie wykładanych przedmiotów w grupach tematycznych na Akademii Medycznej we Wrocławiu [18]

<i>Grupa przedmiotów</i>	<i>Oddział Analityki Medycznej</i>	<i>Wydział Lekarski</i>
Fizyczno-chemiczne	660 godz.	115 godz.
Matematyczno-informatyczne	135 godz.	45 godz.
Biologiczno-chemiczne	435 godz.	340 godz.
Mikrobiologiczne	240 godz.	105 godz.
Podstawowe medyczne (anatomia, fizjologia etc.)	915 godz.	972 godz.
Kliniczne (w tym medycyna sądowa)	90 godz.	1995 godz.
Diagnostyka laboratoryjna	390 godz.	45 godz.
Praktyka w laboratorium diagnostycznym	8 tyg.	2 tyg.
Praca magisterska	375 godz.	-

Źródło: Petycja do PT Posłów Rzeczypospolitej Polskiej. Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego.1997; 19: 9-11.

Po odrzuceniu projektu ustawy o izbach diagnostów laboratoryjnych w 1995 r. w Sejmie RP, OKOIDL podjął intensywne, jednoczące działania, aby wszystkie podmioty kształcące i stowarzyszenia w obrębie diagnostyki laboratoryjnej wspierały działania zmierzające do ustawowego utworzenia zawodu i samorządu diagnostów laboratoryjnych. Dyskusja, jaka toczyła się w Polskim Towarzystwie Diagnostyki Laboratoryjnej, dotycząca tworzenia zawodu i samorządu diagnostów laboratoryjnych została przedstawiona w artykule z 2013 r. [19]. Również środowisko studenckie z Oddziałów Analityki Medycznej intensywnie włączyło się w proces wspierania działań legislacyjnych OKOIDL poprzez pisma i petycje do rad wydziałów macierzystych uczelni, Sejmowej Komisji Zdrowia i Ministra Zdrowia [20, 21, 22, 23]. Przejawem tej aktywności było sympozjum zorganizowane przez studentów uczelni wrocławskiej w dniu 24 lutego 1996 r. z udziałem Dziekanów Farmacji i przedstawicieli władz uczelni medycznych w Polsce. Przedstawiciele Oddziałów Analityki Medycznej z różnych Akademii Medycznych

jednogłośnie zgodzili się, że dotychczasowe regulacje odnoszące się do absolwentów analityki medycznej są dyskryminujące i niesprawiedliwe. Wnosili zatem o finansowanie staży kwalifikacyjnych do zawodu na zasadzie podobnej jak absolwentów wydziału farmaceutycznego i lekarskiego. Żądali również uznania charakteru pracy diagnosty laboratoryjnego w służbie zdrowia, jako zawodu medycznego i zrealizowania uregulowania wykonywania zawodu diagnosty na mocy ustawowej. Do czasu zaistnienia aktu prawnego dotyczącego diagnostyki laboratoryjnej uczestnicy konferencji postulowali wprowadzenie zmian do rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 5 sierpnia 1993 r. [24] i określenia takiego samego prawa dla osób pracujących w zawodzie diagnosty laboratoryjnego, posiadających wyższe wykształcenie i specjalizację jak dla pozostałych zawodów medycznych ujętych w tym akcie prawnym oraz umożliwienie lekarzom realizowanie programu specjalizacji. Prezentowane dezyderaty przy wsparciu władz Akademii Medycznej we Wrocławiu zostały skierowane do MZ [25].

Tabela 3. Lista poparcé studentów uczelni medycznych

<i>Nazwa uczelni</i>	<i>Data poparcia</i>
Akademia Medyczna we Wrocławiu	13.06.1997
Akademia Medyczna w Białymstoku	26.06.1997
Akademia Medyczna w Poznaniu	17.03.2001
Akademia Medyczna we Wrocławiu	05.05.2001
Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego	25.05.2001
Akademia Medyczna w Poznaniu	25.05.2001
Akademia Medyczna w Bydgoszczy	05.06.2001
Akademia Medyczna w Lublinie	05.06.2001
Akademia Medyczna w Białymstoku	06.06.2001
Akademia Medyczna w Łodzi	06.06.2001
Śląska Akademia Medyczna	07.06.2001

Źródło: Petycja do PT Posłów Rzeczypospolitej Polskiej. Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego. 1997; 19: 9-11.

Ruch studencki wpłynął na bardziej zdecydowane, wspierające reakcje władz dziekańskich Oddziałów Analityki Medycznej. Konferencja studentów w 1996 r. zainicjowała proces wyrażania formalnego poparcia dla inicjatywy powołania zawodu i samorządu diagnostów laboratoryjnych przez przedstawicieli władz uczelni. Pierwszą była uchwała Rady Wydziału Farmacji Akademii Medycznej we Wrocławiu z dnia 10 października 1996 r., a następnie pozostałych uczelni medycznych.

Pismem z dnia 26 września 1997 r. OKO-IDL zwrócił się do Rad Wydziałów Farmacji i Oddziałów Analityki Medycznej Akademii Medycznych z prośbą o wyrażenie akceptacji i poparcia programu legislacyjnego dla zawodu diagnosty laboratoryjnego i jego samorządu. Poniżej została przedstawiona lista działań, jakie podjęły władze poszczególnych uczelni medycznych w odpowiedzi na tę prośbę. Przedstawiciele władz dziekańskich Akademii

Medycznej w Łodzi stanęły na stanowisku, że wyrażenie poparcia nie leży w kompetencji uczelni, ponieważ wpływ uczelni na problemy samorządów zawodowych, które zrzeszają absolwentów, a nie studentów uczelni, wykracza poza prawa i obowiązki Akademii Medycznej. Opinia byłaby zatem ingerencją w życie zawodowe absolwentów, którzy po uzyskaniu dyplomu stali się od uczelni niezależni. Jednocześnie podkreślono, że opinia ta nie oznacza, że władze uczelni zgłaszają jakiegokolwiek uwagi do sprawy powołania samorządu i przedstawionego projektu ustawy [26].

Tabela 4. Lista poparcé władz uczelni medycznych

<i>Nazwa uczelni</i>	<i>Rodzaj dokumentu i rok</i>	<i>Podpis</i>
Akademia Medyczna we Wrocławiu	Uchwała Rady Wydziału Farmaceutycznego z dnia 10 października 1996 r.	Dziekan Wydziału Farmaceutycznego prof. dr hab. Jerzy Josiak
Akademia Medyczna w Białymstoku	Pismo Rady Wydziału Farmaceutycznego z dnia 27.01.1997 r. do Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej	Dziekan Wydziału Farmaceutycznego prof. dr hab. Ryszard Farbiszewski, Prodziekan Wydziału Farmaceutycznego prof. dr hab. Maciej Szmitkowski
ŚAM	Uchwała Rady Wydziału Farmaceutycznego i Oddziału Analityki Medycznej z dnia 23.10.1997 r.	Dziekan Wydziału Farmaceutycznego dr hab. n. med. Barbara Błońska prof. nadzw.
Collegium Medicum UJ	Uchwała Rady Wydziału Farmaceutycznego Collegium Medicum UJ z dnia 30.10.1997 r.	Dziekan Wydziału Farmaceutycznego i Oddziału Analityki Medycznej dr hab. Maciej Pawłowski
Akademia Medyczna w Białymstoku	Pismo Rady Wydziału Farmaceutycznego z dnia 13.02.1998 r. do Marszałka Sejmu	Dziekan Wydziału Farmaceutycznego prof. dr hab. Ryszard Farbiszewski, Prodziekan Wydziału Farmaceutycznego prof. dr hab. Maciej Szmitkowski
Akademia Medyczna w Białymstoku	Pismo Rady Wydziału Farmaceutycznego z dnia 23.02.1998 r. do Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej	Dziekan Wydziału Farmaceutycznego prof. dr hab. Ryszard Farbiszewski, Prodziekan Wydziału Farmaceutycznego prof. dr hab. Maciej Szmitkowski
Akademia Medyczna w Poznaniu	Uchwała Rady Wydziału Farmaceutycznego z dnia 04.03.1998 r.	Dziekan Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej prof. AM dr hab. Zyta Płotkowiak
Akademia Medyczna w Bydgoszczy	Uchwała Rady Wydziału Farmaceutycznego z dnia 10.06.1998 r.	Prodziekan, podpis nieczytelny

Źródło: Pisma i uchwały Rad Wydziałów Farmaceutycznych wyrażające poparcie dla idei utworzenia samorządu (archiwum OKOIDL)

Należy podkreślić, że nie tylko akademie medyczne wyraziły swoją opinię dotyczącą inicjatywy OKOIDL. Poparcia dla prawnego uregulowania zawodu diagnosty udzieliły także: Uniwersytet Wrocławski, Instytut Biochemii i Biologii Molekularnej (1996 r.), Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi (1998 r.) oraz Uniwersytet Poznański, Wydział Biologii (1998 r.).

Również Konferencja Prodziekanów ds. Analityki Medycznej jako organ poparła rozwiązanie ustawowe określające miejsce i rolę absolwentów Oddziałów Analityki Medycznej w diagnostyce laboratoryjnej w Polsce, najpierw w postaci listu poparcia sformułowanego 26 kwietnia 1997 r. na spotkaniu w Łodzi, a formalnie w postaci uchwały z dnia 15 listopada 1997 r. podjętej na VII Konferencji Prodziekanów w Bydgoszczy: *uczestnicy VII Konferencji prodziekanów ds. Analityki Medycznej wyrażają poparcie dla projektu ustawy o zawodzie diagnosty laboratoryjnego i samorządzie zawodowym diagnostów laboratoryjnych. Regulacja ustawowa wyżej wymienionej ustawy pozwoli absolwentom Oddziału Analityki Medycznej wejść w struktury zawodowo-społeczne posiadające uprawnienia publiczno-prawne. Uważamy za stosowne zwrócić się do Ministra Zdrowia przy Sejmie RP z apelem o rozwiązanie problemów zawartych w ustawie o zawodzie diagnosty laboratoryjnego i samorządzie zawodowym diagnostów laboratoryjnych* [27].

PODSUMOWANIE

Wszystkie działania wspierające inicjatywę OKOIDL doprowadziły do uchwalenia przez sejm RP 27 lipca 2001 r. ustawy o diagnostyce laboratoryjnej. Prace nad procedowaniem ustawy rozpoczęły się w Sejmie RP II kadencji. Podczas pierwszego czytania przedyskutowano dwa odrębne projekty ustaw: o zawodzie i o izbach diagnostów laboratoryjnych. Wszystkie kluby

parlamentarne poparły wówczas zgłoszone projekty. Przegłosowano także przekazanie ich do Sejmowej Komisji Zdrowia celem prowadzenia dalszych prac legislacyjnych. Jednak zakończenie kadencji Parlamentu RP uniemożliwiło zaistnienie tych ustaw. Połączony z obydwu projektów poselski projekt ustawy o zawodzie i samorządzie zawodowym został 7 kwietnia 1998 r. przekazany do Marszałka Sejmu. Stało się to pomimo sprzeciwu Premiera RP, który złożył wniosek o zdjęcie projektu ustawy z porządku obrad. Wniosek nie został jednak przyjęty przez Sejm RP. Uchwalenie ustawy o diagnostyce laboratoryjnej usankcjonowało starania OKOIDL i wszystkich podmiotów wspierających, między innymi władz dziekańskich Akademii Medycznych i studentów Oddziałów Analityki Medycznej. W czasie obowiązywania tej ustawy dokonały się istotne zmiany w organizacji i funkcjonowaniu diagnostyki laboratoryjnej, która jest istotną częścią systemu ochrony zdrowia. Z analizy przedmiotowej ustawy o diagnostyce laboratoryjnej można wysunąć następujące wnioski:

- Kierunek kształcenia na Oddziałach Analityki Medycznej jest kierunkiem podstawowym przygotowującym do wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej w medycznych laboratoriach diagnostycznych. Diagnosta laboratoryjny w klasyfikacji zawodów i specjalności medycznych na potrzeby rynku pracy zaliczony został do grupy specjalistów w ochronie zdrowia;
- Zawód diagnosty laboratoryjnego jest zawodem medycznym i zawodem zaufania publicznego w rozumieniu art. 17 ust. 1 Konstytucji RP;
- Zawód diagnosty laboratoryjnego jest zawodem regulowanym, co oznacza, że jego wykonywanie zależy od spełnienia wymagań kwalifikacyjnych i warunków określonych w przepisach władz państwowych i uchwałach korporacyjnych. Absolwenci innych kierunków, posiadający zawód wyuczony, mogą zostać dopuszczeni do pracy

w laboratorium medycznym i samodzielnego wykonywania wszystkich czynności po odbyciu uzupełniającego kształcenia podyplomowego z analityki medycznej, przy czym lista kierunków przydatnych do pracy w zawodzie diagnosty została enumeratywnie wskazana w ustawie;

- Diagnostyci laboratoryjni po odbyciu stażu podyplomowego w laboratorium posiadają wiedzę i kwalifikacje niezbędne do rozpoczęcia specjalizacji w jednej z dziedzin mających zastosowanie w ochronie zdrowia.

BIBLIOGRAFIA

1. Owczarek H., Trzeciak P., Białek S. 2013. Działania podejmowane przez Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej w procesie tworzenia Samorządu Zawodowego Diagnostów Laboratoryjnych w latach 1990-2001. *Diagn Lab*; 2: 159-165.
1. Pundor A. 2004. Wyodrębnienie się zawodu diagnosty laboratoryjnego. Wrocław. Praca magisterska.
2. Gostomska E. 2007. Powstanie i rozwój Oddziału analityki Medycznej/Medycyny Laboratoryjnej na Wydziale Farmaceutycznym Akademii medycznej/Uniwersytetu medycznego w Łodzi. Łódź. Praca magisterska.
3. Owczarek H., Trzeciak P. 2010. Od stowarzyszeń w medycynie laboratoryjnej ku powstaniu samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych. *Diagn Lab*; 2: 155-160.
4. Magowska A. 2011. „Analityka bez przyszłości” – problemy diagnostyki laboratoryjnej w Polsce w latach 1945-1979”. W: Urbanek B. (red.) *Zawody diagnosty laboratoryjnego i felczera na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR: 277-284.
5. Owczarek H. 2006. Porównanie programu edukacji diagnostów laboratoryjnych w Polsce i w krajach europejskich. Część I. System edukacji diagnostów laboratoryjnych w Polsce. *Diagn Lab*; 43: 351-364.
6. Uchwała Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego nr 136 z dnia 19.10.2000 r.
7. Szerzej na ten temat w: Chmielewska K. 2012. Zmiany w kształceniu kadr medycznych w aspekcie regulacji wynikających z ustawy o diagnostyce laboratoryjnej. *Polityka Zdrowotna*; XI: 37-46.
8. Ustawa z dnia 18 lipca 1950 r. o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia. *Dz. U.* z 26 sierpnia 1950 r. poz. 332.
9. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej. *Dz. U.* 2001 Nr 100 poz. 1083 ze zm., art. 35.
10. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów. *Dz. U.* Nr 121 poz. 838.
11. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki. *Dz. U.* 2007 Nr 164 poz. 1166, załącznik nr 3.
12. Szerzej na temat powstawania i działalności izb lekarskich w Polsce w: Bukowska A. 2009. Powstanie i działalność izb lekarskich w Polsce w pierwszej połowie XX w. W: Urbanek B. (red.) *Zawód lekarza na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR: 165-180.
13. Więckowska E. 2009. Ogólna charakterystyka grupy zawodowej lekarzy w II Rzeczypospolitej. W: Urbanek B. (red.) *Zawód lekarza na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR: 147-164.

14. Ustawa z dnia 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych. Dz. U. Nr 41 poz. 178.
15. Archiwum OKOIDL 1993 r.
16. Owczarek H. 1995. Pismo do Rady Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej we Wrocławiu. Dotyczy: analizy prawnoformalnej absolwentów Oddziału Analityki Medycznej. Biuletyn Analityki – Diagnostyki Laboratoryjnego; 15: 9-21.
17. Petycja do PT Posłów Rzeczypospolitej Polskiej. 1997. Biuletyn Analityki – Diagnostyki Laboratoryjnego; 19: 9-11.
18. Owczarek H., Trzeciak P., Białek S. 2013. Działania podejmowane przez Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej w procesie tworzenia Samorządu Zawodowego Diagnostów Laboratoryjnych w latach 1990-2001. Diagn Lab; 2: 159-165.
19. Do Rady Wydziału Farmacji AM we Wrocławiu. Gazeta Analityka. Studentów Oddziału Analityki Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu 1995; 1: 3-4.
20. Pismo do prof. dr hab. Jacka Żochowskiego, Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Gazeta Analityka. Studentów Oddziału Analityki Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu 1995; 1: 4-5, 7-10.
21. Pismo do prof. dr hab. Jacka Żochowskiego, Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Gazeta Analityka. Studentów Oddziału Analityki Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu 1995; 1: 7-10.
22. Pismo do dr. med. Wojciecha Maksymowicza, Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Gazeta Analityka. Studentów Oddziału Analityki Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu 1998; 4: 3-4.
23. Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 5 sierpnia 1993 r. w sprawie ogólnych warunków, trybu zawierania i rozwiązywania umów o udzielanie świadczeń zdrowotnych oraz trybu ustalania i rozliczania należności za te świadczenia. Dz. U. 1993 Nr 76 poz. 363.
24. Postulaty do Ministerstwa. Gazeta Analityka. Studentów Oddziału Analityki Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu 1996; 3: 22.
25. Archiwum OKOIDL 1998 r.
26. Gazeta Analityka. Studentów Oddziału Analityki Medycznej Akademii Medycznej we Wrocławiu 1998; 4: 4-6.